

Ryszard Kruk

PUŁASKI W KRYNICY – TRZY ROCZNICE

W 2009 roku przypadają znaczące rocznice, związane z Kazimierzem Pułaskim i Krynicą: dwieście trzydziesta śmierci Pułaskiego, osiemdziesiąta odsłonięcia pomnika Pułaskiego w Krynicy, ułożonego na dedykowanym mu kopcu, i siedemdziesiąta śmierci dra Franciszka Kmiotowicza, pomysłodawcy i realizatora budowy. Warto poświęcić sprawie słów kilka.

Pocztówka z 1907 roku

„Myśl wzniesienia pomnika K. Pułaskiego w Krynicy powstała przy herbacie w styczniu 1897 roku – u mnie Pod Kosynierem. Gdzie postanowiliśmy własnymi siłami zbierać fundusze na ten cel” – zapisał w *Księdze protokołów* dr Kmiotowicz, spiritus movens przedsięwzięcia. Celem było uczczenie obecności Pułaskiego (zm. 1779) z konfederatami barskimi w naszym regionie. Budowa kopca skupiła wybitnych kryniczan i była okazją do wielu patriotycznych wydarzeń. Rozpoczęto ją w okresie Polski zniewolonej, a po przerwie, spowodowanej I wojną światową, podjęto ponownie w II Rzeczypospolitej. Zadanie zajęło w sumie 33 lata. Można w nim wyróżnić kilka dat: usypanie kopca pomiędzy 1897 a 1901 rokiem, wykonanie obelisku pomnika w roku 1928 i wreszcie wykonanie odlewu orła, wedle projektu Stanisława Wójcika, w 1929 roku. Pomnik odsłonięto 25 sierpnia 1929 roku. Po mszy św. w krynickim kościele pochód przeszedł pod kopiec, gdzie uroczystość zagał dr Kmiotowicz, odczytano depesze gratulacyjne, a zakończył

ją występ chóru. Dr Kmiotowicz – patriota i człowiek renesansu – zmarł 4 stycznia 1939 r. i pochowany został na miejscowym cmentarzu. W marcu 1939 roku Komitet podjął uchwałę: „Komitet postanawia oddać państwu polskiemu na własność Park Pułaskiego z pomnikiem i budynkami na gruncie Parku istniejącymi.” Niemcy zniszczyli część pomnika; po wojnie został on odrestaurowany staraniem PTTK, natomiast w latach pięćdziesiątych razem z kopcem trafił w prywatne ręce i aktualnie nie jest nawet wymieniony w rejestrze zabytków*.

Pomnik w roku 1929

Pomnik i kopiec Pułaskiego na terenie prywatnej posesji
(maj 2009 r.)

Oby pomnik i kopiec pomogły zachować w pamięci związki Kazimierza Pułaskiego z naszym regionem i wybitne zasługi dra Franciszka Kmiotowicza!

* Rejestr zabytków nieruchomych, Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków.
www.kobidz.pl (stan na 31.03.2009 r.).